

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Алексеева, С., Арістова, Н., Малихін, О., & Попов, Р. (2022). Дидактичні форми організації освітнього процесу сучасного закладу освіти. *Актуальні питання у сучасній науці*, (1(1)). [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-1\(1\)-339-347](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-1(1)-339-347)
- 2.Алексеев, І. В. . (2013). Типологія уроків іноземної мови у старшій школі та її реалізація у змісті підручників. *Проблеми сучасного підручника*, (13), 19–30. вилучено із <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/617>
- 3.Арістова, Н. О., & Гусак, Ю. А. (2024). Метод скаффолдингу як інноваційний метод формування освітньої автономності учнів закладів загальної середньої освіти на заняттях з англійської мови. *Perspectives of contemporary science: Theory and practice. Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference*. SPC "Sci-conf.com.ua". Lviv, Ukraine, 704–708.
- 4.Годованець, Н. І., & Леган, В. П. (2017). Короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1(40), 60–62.
- 5.Кінах, Н. В. (2022). Гейміфікація як інструмент навчання дітей нового покоління. *Інноваційні освітні підходи до навчання дітей нового покоління: Зб. наук.-метод. праць учасників фестивалю освітніх інновацій* (м. Луцьк, 15 черв. 2022 р.) (с. 94–97). Луцьк: Волинський ІІПО.
- 6.Малихін, О., Арістова, Н., & Рогова, В. (2022). Мінімізація освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану: Змішане навчання. *Ukrainian Educational Journal*, (3), 68–76. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-68-76>
- 7.Ніколаєва, С. Ю. (Ред.). (2003). *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвіт.
- 8.Руденко, А. М. (2020). Розвиток навчальної автономії учня у процесі оволодіння іноземною мовою. *Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному полікультурному суспільстві: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (Мелітополь, 25–26 вересня 2020 р.) (с. 208–212). Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького
- 9.Усенко, Н. М. (2011). Евристичне навчання гуманітарних дисциплін як чинник становлення пізнавальної самостійності учнів. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, (35), 186–194.
- 10.Фідкевич, О., & Снегірьова, В. (2023). Скаффолдинг у системі методів багатомовної освіти. *Ukrainian Educational Journal*, (2), 107–114. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-2-107-114>

Давидюк Л. В.

*Інститут педагогіки НАПН України
Український державний педагогічний університет
імені Михайла Драгоманова
(Київ, Україна)*

Мельник А. О.

*Український державний педагогічний університет
імені Михайла Драгоманова
(Київ, Україна)*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІТНЬОГО ЧИТАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Державний стандарт початкової освіти (від 24 липня 2019 року) метою початкової освіти визначає «всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості». Серед засадничих ціннісних орієнтирів, на яких ґрунтується реалізація мети, у контексті нашого дослідження важливо зазначити такі: визнання унікальності та обдарованості

кожної дитини, цінність дитинства, радість пізнання, розвиток вільної особистості (самостійної, з незалежним мисленням, оптимістичної та впевненої в собі), утвердження людської гідності, плекання любові до рідного краю та української культури, шанобливе ставлення до Української держави, формування активної громадянської позиції. Державний стандарт передбачає організацію освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу, що визначає ключові компетентності, спільними для яких є низка вмінь, серед них – читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, приймати рішення, розв’язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами (Державний стандарт, 2019). Читання з розумінням, на нашу думку, є основою для розвитку всіх інших умінь, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Початкова школа – перший і надзвичайно важливий етап у розвитку в учнів уміння читання з розумінням. На уроках читання здобувачі освіти опановують уміння, пов’язані з читанням художніх текстів дитячої літератури різних жанрів, зокрема такі: сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів, аналіз та інтерпретація змісту текстів, формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного, робота з різними джерелами і видами інформації (Типова освітня програма під керівництвом Савченко О. Я., 2022, 8-9).

Процес формування читацьких умінь має бути безперервним і систематичним, що забезпечується не тільки уроками читання під час навчання, а й організацією читання влітку, на канікулах. Це завдання реалізують навчальні видання особливого призначення з літературного читання – літні читанки.

Серед навчальних видань такого типу вирізняється інтегрований посібник із вдумливого читання для початкової школи «Мої літні читацькі пригоди» авторок Людмили Давидюк і Анжели Мельник з інноваційними науково-методичною концепцією, змістом, структурою, художнім оформленням (Давидюк, Мельник, 2024). В основі авторської науково-методичної концепції засадничі положення реформи «Нова української школа», які закладають підвалини виховання особистості, патріота, інноватора (Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016, 6).

Авторська концепція посібника реалізує сучасні підходи до навчання, зокрема компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний. Зміст читанки формується з урахуванням вимог Державного стандарту та відповідає меті початкового курсу мовно-літературної освіти: «розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей» (Типова освітня програма під керівництвом Савченко О. Я., 2022, 6).

Авторки літньої читанки, враховуючи сучасні провідні принципи організації побудови підручників з читання для початкової школи (тематично-жанровий, художньо-естетичний, літературознавчий, комунікативно-мовленнєвий), дотримуються і класичного – сезонно-тематичного принципу.

Видання має три розділи, які називаються за літніми місяцями – «Червень», «Липень», «Серпень» – і передбачають опрацювання презентованого в них матеріалу в означений період. У кожному розділі чотири підрозділи за кількістю тижнів у місяці; кожному дню тижня, окрім неділі, відведено розворот навчального видання, на першій сторінці якого представлено поезію, на другій – прозу. Така організація змісту посібника передбачає його щоденне використання, що забезпечує систематичність і безперервність літературної освіти молодших школярів.

Навчальний посібник відкриває сюжетно-ілюстрований шмуцтитул, мета якого зацікавити учнів, мотивувати їх до читання, створити атмосферу радості й позитивного світосприйняття. На ньому розміщено епіграф – українське прислів'я про літо, вірші про канікули, ігрові завдання, сюжетні ілюстрації до віршів. За таким принципом організовано й три інші шмуцтитули, які відкривають розділи посібника.

Навчальний посібник містить тексти різних типів: художні (фольклорні й літературні) і науково-популярні, адаптовані до віку й мети навчання. Серед фольклорних – прислів'я, загадки, лічилки, казки; серед літературних – поетичні і прозові твори; серед науково-популярних – тексти про День Конституції, про державні символи, тексти з книги «80 хитромудрих запитань про...», медіатексти з книги Франсуази Буше «Книжка, яка допоможе полюбити книжки навіть тим, хто не любить читати».

Основним критерієм відбору літературних творів стала художність. Літературні тексти представлені творами класичних і сучасних українських та зарубіжних письменників, зокрема Олександра Олеся, Анатолія Костецького, Сашка Дерманського, Івана Андрусяка, Олександра Виженка, Мар'яни Савки, Галини Малик, Оксани Сенатович, Галини Кирпи та інших (поезія); Юрія Федьковича, Євгенія Шморгуна, Юрія Ярмиша, Віри Артамонової, Еліни Заржицької, Ніни Вернигори, Тетяни Городецької, Дональда Біссета, Ганса Крістіана Андерсена та інших (проза) (Давидюк, Мельник, 2024).

Тексти супроводжуються системою запитань і завдань, мета якої формування комплексу вмінь, що визначені державними нормативними документами, провідне з яких – читання з розумінням. Запропоновані завдання передбачають цілісне сприймання художніх і науково-популярних текстів, дослідження побудови і змісту текстів, з'ясування емоційного впливу текстів на дітей, визначення причинно-наслідкових зв'язків у творі, розвиток творчих здібностей та саморефлексії тощо. На сторінках посібника чимало завдань ігрового характеру, широко представлені ребуси, кросворди, головоломки.

Робота з кожним текстом розпочинається із завдання, спрямованого на цілісне сприймання художніх і науково-популярних текстів, яке схематично можна представити так: *Прочитай → вірш / оповідання / казку / лічилку /*

загадку / жарт / текст → ім'я та прізвище автора. Наприклад, *Прочитай вірш Олеси Мамчич* (Давидюк, Мельник, 2024, 26). Таким чином, відбувається пропедевтичне ознайомлення учнів із жанрами художніх творів та увиразнюються ім'я та прізвище авторів, що сприятиме закладанню підвалин читацької грамотності учнів.

Завдання, які спрямовані на дослідження побудови і змісту тексту, зокрема смисловий і структурний аналіз тексту, дослідження засобів художньої виразності і жанрових особливостей твору, діалогічна взаємодія з текстом розташовані після тексту. Наприклад, після прочитання вірша Анатолія Григорука «Наша хата» діти виконують завдання: *Підкресли в тексті слова, що називають людей, які живуть у хаті. Скільки людей живе в хаті? Полічи й наведи правильну відповідь своїм улюбленим кольором* (пунктиром написано три цифри – 7, 9, 10) (Давидюк, Мельник, 2024, 16). Після вірша Анатолія Костецького «Де живе літо» пропонуються завдання: *Хто де живе? З'єднай малюнки* (ліворуч на сторінці намальовані персонажі вірша, праворуч – їхні оселі). *Підкресли в тексті вірша відповідь на запитання: де живе літо?* (Давидюк, Мельник, 2024, 18). Після казки англійського письменника Дональда Біссета «Порося, яке хотіло літати» – *Роздивися малюнки та пронумеруй їх відповідно до послідовності подій у казці* (запропоновано шість сюжетних малюнків, біля кожного з яких є порожня комірка для номера) (Давидюк, Мельник, 2024, 49).

Низка творів супроводжується завданнями на з'ясування емоційного впливу художнього твору на дітей. Наприклад, після вірша Микола Вінграновського «Мак і кіт» завдання: *Підкресли слово, що називає настрій, який виник у тебе під час читання вірша: веселий, грайливий, здивований, сумний* (Давидюк, Мельник, 2024, 86). Після вірша Мар'яни Савки «Чорний пан» завдання – *Намалюй біля кожної частини вірша смайлик, що позначає твій настрій під час читання* (біля кожної строфи вірша намальована порожня комірка для смайлика) (Давидюк, Мельник, 2024, 116).

До окремих творів запропоновано завдання на визначення причинно-наслідкових зв'язків у творі. Наприклад, до англійської народної казки «Сорочаче гніздо» завдання: *Підкресли у тексті відповідь на запитання: чому пташки одна за однією одлітали геть?* (Давидюк, Мельник, 2024, 87). Після казки Юрія Ярмиша «Добре серце» завдання: *Підкресли в тексті, чому жучок заспівав пісеньку? Запиши відповідь на запитання: чому підбадьорилися метелики?* (передбачені порожні рядки для запису відповіді) (Давидюк, Мельник, 2024, 87).

Наведені приклади репрезентують лише незначну частину завдань кожного типу, які розміщено у навчальному посібнику.

Реалізуючи мету початкової освіти та базуючись на ціннісних орієнтирах, визначених Державним стандартом початкової освіти, посібник «Мої літні читацькі пригоди» авторок Л. Давидюк, А. Мельник забезпечує систематичність і безперервність літературної освіти молодших школярів. Інноваційні підходи до організації змісту, структури, методичного інструментарію навчального

видання сприятимуть вихованню вдумливого читача, розвитку в учнів функціональної грамотності, стійкого інтересу до читання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Державний стандарт початкової освіти (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
- 2.Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. (2022) <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>
- 3.Давидюк, Л. В., Мельник, А. О. (2024). *Мої літні читацькі пригоди : інтегрований посібник із вдумливого читання для початкової школи*. УОВЦ «Оріон».
- 4.Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи (2016) <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Дика Н. Д.

*Криворізький державний педагогічний університет
(Кривий Ріг, Україна)*

Шевченко А. О.

*Криворізький державний педагогічний університет
(Кривий Ріг, Україна)*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ «НУМІКОН» ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ООП

Навчання математики для дітей з особливими освітніми потребами, особливо для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, є серйозним викликом, оскільки більшість стандартних методик не враховують їх індивідуальні особливості та потреби. Такі діти часто мають труднощі з концентрацією уваги, візуальним і просторовим сприйняттям, а також абстрактним мисленням, що особливо важливо для розуміння математичних понять. Без адаптованих підходів процес навчання може стати для них стресовим і малоефективним. Саме тому важливо використовувати новітні методики навчання, які поєднують у собі інтерактивні, практичні та інтегровані завдання, що сприяють розвитку інтересу до предмета та підвищують мотивацію до навчання.

Одним із найуспішніших інструментів, на нашу думку, який використовується в сучасній педагогіці для дітей з особливими потребами, є методика «Нумікон». «Нумікон – це методика формування математичних навичок у дітей, де застосовується мультисенсорний підхід та використовуються спеціальні набори наочно-практичного матеріалу» (Чеботарьова, 2018, 35).

Цей метод був розроблений в Англії в кінці ХХ століття в Оксфордському університеті, але й у сучасній освіті не втрачає популярності. Дослідження, проведене Джоанною Най, Сью Баклі та Джилліан Берд, спрямоване на вивчення ефективності методики «Нумікон» як засобу формування математичних навичок у дітей з ООП, дозволяє зробити висновок, що «діти з